

Handbogsred. 2

Betænkning om de retlige rammer for indsatsen over for børn og unge

*Afgivet af udvalget
om de retlige rammer for indsatsen
over for børn og unge*

BETÆNKNING NR. 1212

1990

Publikationen kan købes i boghandelen eller hos
STATENS INFORMATIONSTJENESTE
Postboks 1103, 1009 København K
Telefon 33 92 92 00 - Postgirokonto nr. 1 09 14 25
Hvis De betaler med check eller
på giro til Statens Informationstjeneste
undgår De ekspeditionsgebyr

ISBN 87-503-8744-8
So 00-24-bet.
Schultz Grafisk A/S

Indhold

Kap. 1. Indledning	7
1. Udvalgets nedsættelse, kommissorium og sammensætning	7
2. Betænkningens opbygning.	9
Kap. 2. Resumé af betænkningen.	11
Kap. 3. Historisk udvikling.	21
Kap. 4. Børn og unges behov for særlige foranstaltninger.	28
1. Kontinuitetsbegrebet.	28
2. Kontinuitetsbegrebets betydning for udformningen af de retlige rammer.	32
2.1. Undersøgelsen.	32
2.2. Familiens medvirken i deres egen sag.	35
2.3. Handleplanen og det informerede samtykke.	35
2.4. Omsorgssvigt og forældreevne.	37
2.5. Kontinuerlig sagsbehandling før og under anbringelsen.	39
2.6. Kontakt mellem forældre og det anbragte barn.	42
2.7. Ophør af foranstaltninger.	44
3. Nyere undersøgelser om praksis i sagsbehandlingen.	46
4. Opsamling vedrørende sagsbehandlerens opgaver.	49
Kap. 5. Udvalgets hovedproblemstillinger	53
1. Indledning.	53
2. Nogle tværgående problemstillinger.	56
2.1. Kritikken af bistandslovens børneregler.	56
2.2. Retssikkerhed som ledetråd for udvalgets arbejde.	59
2.3. Større målrettethed i indsatsen for børn og unge som ledetråd for udvalgets arbejde.	64
2.4. Indsnævring af området for anbringelse af børn uden for hjemmet.	67
Kap. 6. De enkelte problemstillinger	70
1. De materielle kriterier for henholdsvis frivillige og tvangsmæssige foranstaltninger.	70
1.1. Principper for udformning af materielle kriterier.	70

1.2. Særligt om de materielle kriterier for frivillige foranstaltninger.	74
1.3. Særligt om de materielle kriterier for tvangsmæssige foranstaltninger.	75
2. Foranstaltningerne.	79
2.1. Principperne for opstilling af det samlede foranstaltningsudbud.	79
2.2. De enkelte foranstaltninger.	84
2.3. Særligt om anbringelse uden for hjemmet.	91
2.4. Foranstaltninger for unge over 18 år.	92
3. De kompetente organer.	99
3.1. Kommunens forpligtelser og beføjelser.	99
3.2. Amtskommunens opgaver.	108
3.3. Det kompetente organ vedrørende iværksættelse af frivillige foranstaltninger samt prøvelse af disse beslutninger.	111
3.4. Det kompetente organ vedrørende iværksættelse af tvangsmæssige foranstaltninger.	112
3.5. Kravene til indstillingen til det kompetente organ vedrørende tvangsmæssige foranstaltninger.	123
3.6. Prøvelse af beslutninger om tvangsmæssig gennemførelse af foranstaltninger.	125
3.7. Amtsankenævnets og Ankestyrelsens beføjelser uden klage.	130
4. Undersøgelser og planer.	131
4.1. Krav til kommunens virksomhed forud for iværksættelse af foranstaltninger.	131
4.2. Særligt om tvangsmæssig gennemførelse af undersøgelser.	134
4.3. Krav til redegørelsen for undersøgelsens resultater.	136
4.4. Særligt om planer.	139
5. Lægelig behandling.	142
5.1. Undersøgelse og/eller behandling af et barn trods modstand fra forældremyndighedsindehaveren.	142
5.2. Særligt om forholdet til lov om tvang i psykiatrien.	146

6. Foreløbige beslutninger.	154
6.1. Behovet for at træffe foreløbige beslutninger.	154
6.2. Fremgangsmåden ved foreløbige beslutninger	157
6.3. Særligt om klage over foreløbige beslutninger.	160
6.4. Adgangen til at pålægge kommunen at iværksætte foreløbige foranstaltninger.	162
7. Samtykke.	164
7.1. Samtykkets betydning.	164
7.2. Krav til samtykket.	167
7.3. Særligt om bistandslovens § 34.	169
8. Retsstillingen under et barns eller en ungs anbringelse uden for hjemmet.	171
8.1. Opfølgning, beslutningskompetence og prøvelse af beslutninger.	171
8.2. Samvær, kontaktbegrænsning og kontaktafbrydelse.	177
9. Hjemgivelsesproblemer og genbehandling.	184
9.1. Hjemgivelse.	184
9.2. Genbehandling.	191
10. Børn og unges retsstilling (høringsret, med- og selvbestemmelse, proceshabilitet og repræsentation).	194
11. Advokatbistand, bisiddere m.v.	204
12. Privat familiepleje.	207
13. Særlige kontanthjælpssituationer.	212
 Kap. 7. Lovudkast	 214
 Kap. 8. Bemærkninger til lovudkastet	 229

Bilag:

- Bilag 1: Udvalgets lovudkast, gengivet som forslag til ændring af lov om social bistand.
- Bilag 2: Oversigt over ankereglerne vedrørende model 1 og model 2.
- Bilag 3: De gældende bestemmelser i bistandsloven vedrørende børn og unge.

Bilag 4: Forslag til Folketingsbeslutning om revision af bistandslovens bestemmelser vedrørende børn (B 135).

Bilag 5: Anbringelse i kost- efterskole med hjemmel i bistandslovens kap. 8 set i relation til bistandslovens anbringelsesbegreb. En analyse af 210 københavnske kost- efterskole anbringelser, Ib Ydebo, 1990.

Bilag 6: Litteraturliste.

Kapitel 1.

Indledning

1. Udvalgets nedsættelse, kommissorium og sammensætning

Den 15. marts 1988 fremsatte Det Radikale Venstre et forslag til folketingsbeslutning om revision af bistandslovens bestemmelser vedrørende børn (B 135), jf. Folketingets Forhandlinger 1987/88, sp. 8140, A 4689. Ifølge beslutningsforslaget, der er optrykt som bilag til betænkningen, blev regeringen opfordret til at nedsætte et sagkyndigt udvalg med det formål:

- at udarbejde forslag til revision af bistandslovens bestemmelser vedrørende børn
- at udarbejde forslag til nye regler om privat familiepleje.

Beslutningsforslaget blev 1. behandlet i Folketinget den 14. april 1988 (Folketingets Forhandlinger 1987/88, sp. 9867). Forslaget blev uden afstemning henvist til 2. (og sidste) behandling. På grund af valg bortfaldt forslaget, og udvalget blev nedsat den 31. august 1988 af socialminister Aase Olesen.

Udvalget fik følgende kommissorium:

Der har fra tid til anden været rejst kritik af bistandslovens regler om foranstaltninger over for børnefamilier med særlige behov. Disse regler bringes ofte i anvendelse i tilspidsede situationer, hvorfor det er af særlig betydning, at retssikkerheden er så stor som mulig på dette område. De regler, der i dag gælder for det offentliges indsats på området, er optaget i bistandslovens kapitler 8, 15 og 18.

Med henblik på en revurdering af bistandslovens regler på dette område nedsættes et sagkyndigt udvalg bestående af personer med speciel indsigt inden for områderne familieret, socialret, børnepsykiatri og børnepsykologi samt det almindelige arbejde med støtteforanstaltninger for børn.

Det forudsættes, at udvalget inden for en tidsramme på 2 år skal gennemgå de gældende regler og fremsætte forslag til de ændringer, der måtte forekomme nødvendige eller ønskværdige.

Som formand for udvalget blev udpeget professor Jørgen Graversen, Århus Universitet. Efter Jørgen Graversens død i april 1990 blev formandshvervet overdraget til lektor Lis Sejr, Århus Universitet.

Jørgen Graversens død har betydet et stort tab for udvalget, idet Jørgen Graversen fagligt og menneskeligt var drivkraften i udvalgsarbejdet. Takket være hans betydelige indsats har opgaven kunnet færdiggøres i videst muligt omfang efter de retningslinjer, der blev udstukket under Jørgen Graversens formandskab.

Ved afgivelse af betænkningen har udvalget følgende sammensætning:
Ankechef Karen Sejersdal Christensen (Ankestyrelsen)
Vicepræsident Jens Feilberg (Den Danske Dommerforening)
Kommunalbestyrelsesmedlem Kirsten Feld (Kommunernes Landsforening i forening med Sammenslutningen af Sociale Udvalg)
Kontorchef Birthe Frederiksen (Socialministeriet)
Fuldmægtig Marianne Lund Larsen (Justitsministeriet)
Kontorchef Anders Lynge Madsen (Socialstyrelsen)
Socialrådgiver John Nielsen (personligt udpeget)
Byretsdommer Marianne Højgaard Pedersen (personligt udpeget)
Chefpsykolog Rikke Schwartz (personligt udpeget)
Lektor Lis Sejr, formand, (personligt udpeget)
Speciallæge i børnepsykiatri Peter Teilmann (personligt udpeget)
Kontorchef Ib Ydebo (Københavns Kommune i forening med Frederiksberg Kommune)

Kommitteret i Justitsministeriet Jørgen Paulsen er udtrådt under udvalgsarbejdet og afløst af fuldmægtig Marianne Lund Larsen, Justitsministeriet.

Som udvalgets sekretærer har fungeret fuldmægtig Helle Bruhn, fuldmægtig Eva Pedersen og fuldmægtig Peter Uldall, Socialmini-

steriet, samt fuldmægtig Annette Poulsen, Socialstyrelsen. Pr. 1. marts 1989 udtrådte fuldmægtig Peter Uldall af sekretariatet.

Udvalget har holdt 25 heldagsmøder. Repræsentanter for Amtsrådsforeningen, Dansk Familieråd, Dansk Socialrådgiverforening og Socialpædagogernes Landsforbund har haft foretræde for udvalget.

2. Betænkningens opbygning.

I kapitel 2 gives et resumé af betænkningen.

I kapitel 3 gives et historisk rids over udviklingen inden for børneforsorgen siden børneloven af 1905.

I kapitel 4 redegøres for børn og unges behov for, at det offentlige kan træde til med individuelle foranstaltninger.

I kapitel 5 gennemgås udvalgets hovedproblemstillinger beskrevet som tværgående spørgsmål, herunder afgrænsningen af udvalgets arbejde.

I kapitel 6 beskrives en række enkeltproblemstillinger af betydning for den konkrete udformning af reglerne for indsatsen over for børn og unge.

I kapitel 7 findes udvalgets forslag til nye lovbestemmelser.

I kapitel 8 bemærkningerne til lovudkastet.

Som bilag er optaget en redegørelse for en undersøgelse, der er foretaget af kontorchef Ib Ydebo vedrørende anbringelse i kost- og efterskole med hjemmel i bistandslovens kap. 8 set i relation til lovens anbringelsesbegreb.

Bagest i betænkningen er gengivet en litteraturliste og en række baggrundsbilag, herunder de gældende regler i bistandslovens kapitler 8, 15 og 18.

København, den 22. oktober 1990

Karen Sejersdal Christensen

Jens Feilberg

Kirsten Feld

Birthe Frederiksen

Marianne Lund Larsen

Anders Lyng Madsen

John Nielsen

Marianne Højgaard Pedersen

Rikke Schwartz

Lis Sejr (formand)

Peter Teilmann

Ib Ydebo

Helle Bruhn Eva Pedersen

Annette Poulsen

Kapitel 2.

Resumé af betænkningen.

Kap. 3 indeholder en kort historisk redegørelse for udviklingen i reglerne for dansk børne- og ungdomsforsorg.

Kap. 4 beskriver de centrale behandlingsmæssige synspunkter, der har dannet grundlag for udvalgets forslag til udformning af regelgrundlaget. Som noget væsentligt fremhæves ønsket om at skabe kontinuitet i arbejdet med familien, hvor valget af foranstaltninger sker ud fra et velunderbygget kendskab til familien og med et overordnet sigte med støtten, således at formålstjenlighed bliver styrende for valget. Endvidere peges der på betydningen af inddragelsen af både forældre og børn i sagsbehandlingen gennem en grundig information og ved at søge at få deres medvirken til udnyttelse af egne ressourcer. Af mere intern organisatorisk karakter fremhæves betydningen af uddannelse og supervision i sagsbehandlingen.

Kap. 5 indeholder som indledning til gennemgangen af udvalgets enkelte forslag en beskrivelse af nogle tværgående problemstillinger, der har været ledetråd for udvalgets arbejde. Det drejer sig om krav til retssikkerhed, hvor forældrene og børnene vil have sammenfaldende interesser, når retssikkerheden skal være et værn mod vilkårlighed, magtfuldkommenhed og magtfordrejning fra det offentliges side. Da udbyggede retssikkerhedsgarantier imidlertid undertiden kan være ensbetydende med en ensidig varetagelse af forældrenes interesser, fremhæves som en anden selvstændig målsætning opstilling af et retligt værn imod overgreb mod børn og imod opvækstvilkår, der skader barnets sundhed eller udvikling. Denne målsætning karakteriseres som retsbeskyttelse af børn.

Som endnu en væsentlig problemstilling peges på ønsket om større målrettethed i indsatsen for børn og unge, og som den sidste

overordnede målsætning nævnes behovet for at få sondret mellem "rigtige anbringelser" uden for hjemmet og anbringelser, der nok i det ydre fremtræder som en placering af barnet eller den unge uden for hjemmet, men hvor det er både uhensigtsmæssigt og upåkrævet at knytte en anbringelses retsvirkninger til foranstaltningen.

Kap. 6 indeholder i underafsnittene 1-13 en gennemgang af udvalgets forslag til ændringer af bostandslovens kap. 8, 15, og 18, samt enkelte forslag, der vedrører andre bestemmelser i loven.

Afsnit 1 redegør for udvalgets forslag til ændringer af de materielle kriterier for foranstaltninger. I forhold til den gældende lovs kriterier "tarv" og "velfærd", som udgør betingelserne for henholdsvis frivillige og tvangsmæssige foranstaltninger, tilstræbes - især for de tvangsmæssige foranstaltninger - at præcisere betingelserne for iværksættelse af foranstaltninger. For de frivillige foranstaltninger foreslås kriteriet "af væsentlig betydning af hensyn til et barns eller en ungs særlige behov for støtte". Med kravet om, at foranstaltningen skal være af væsentlig betydning, og at der skal være et særligt behov, understreges, at ikke ethvert behov kan danne grundlag for foranstaltninger.

Som betingelse for at iværksætte en tvangsmæssig anbringelse uden for hjemmet skal der efter udvalgets forslag foreligge en "åbenbar risiko for, at barnets eller den unges sundhed eller udvikling lider alvorlig skade". I bestemmelsen opregnes endvidere de årsager, der kan danne grundlag for at antage, at der foreligger en sådan risiko. Disse årsager er følgende:

- 1) utilstrækkelig omsorg for eller behandling af barnet,
- 2) vold eller andre alvorlige overgreb,
- 3) misbrugsproblemer, kriminell adfærd eller andre svære sociale vanskeligheder for barnet eller den unge eller
- 4) andre adfærds- eller tilpasningsproblemer hos barnet eller den unge.

Med opregningen tilsigtes at give en mere oplysende beskrivelse af de forhold, der i dag danner grundlag for anbringelser uden for hjemmet.

Afsnit 2 omhandler udvalgets overvejelser over udbuddet af foranstaltninger, hvor det foreslås, at der for at fremme målrettedheden i arbejdet skabes et bedre lovmæssigt udtryk for den vifte af foranstaltninger, som man allerede i dag betjener sig af. Til forskel fra den gældende bistandslovs § 33, der kun indeholder tre former for foranstaltninger (henstilling og pålæg, beskikkelse af personlig rådgiver og anbringelse uden for hjemmet), opregnes der i udvalgets forslag ti forskellige former for foranstaltninger, der yderligere kan kombineres indbyrdes. Det drejer sig om følgende:

- 1) særlig rådgivning og vejledning,
- 2) praktisk, pædagogisk eller anden støtte i hjemmet,
- 3) familiebehandling eller anden formålstjenlig behandling,
- 4) etablering af en aflastningsordning,
- 5) udpegning af personlig rådgiver,
- 6) økonomisk støtte til udgifter, der følger af foranstaltninger nævnt i nr. 1-4, når forældremyndighedsindehaveren ikke selv har midler dertil,
- 7) økonomisk støtte til udgifter, der bevirker, at en anbringelse uden for hjemmet kan undgås, eller hjemgivelse kan fremskyndes, samt når støtten i væsentlig grad kan bidrage til en stabil kontakt mellem forældre og børn under et eller flere børns anbringelse uden for hjemmet,
- 8) økonomisk støtte til ophold på kost- eller efterskole, når forældremyndighedsindehaveren ikke selv har midler dertil,
- 9) etablering af døgnophold for både forældremyndighedens indehaver, barnet eller den unge og andre medlemmer af familien og
- 10) anbringelse af barnet eller den unge uden for hjemmet.

Når der blandt foranstaltningerne også opregnes visse former for økonomisk støtte, der efter den gældende lov ydes efter reglerne om kontanthjælp, skyldes dette et ønske om at skabe et bedre overblik over og en umiddelbar sammenlignelighed mellem udgifterne til de forskellige former for foranstaltninger. Med opregningen skabes samtidig mulighed for at udskille foranstaltninger som

f.eks. aflastningsordninger, der hidtil er blevet henregnet under anbringelser uden for hjemmet.

I afsnittet er der endvidere redegjort for udvalgets forslag om, at foranstaltninger i form af en rådgiver eller døgnophold kan opretholdes, indtil den unge fylder 20 år, hvis den unge er indforstået hermed. Dermed fastsættes i forhold til gældende regler en aldersgrænse for opretholdelse af foranstaltninger for børn og unge.

Afsnit 3 behandler en række organisatoriske spørgsmål. Hovedlinien i udvalgets forslag er en fastholdelse af kommunernes ansvar for indsatsen over for børn og unge. Ligeledes forudsættes det, at amtskommunernes opgaver bevares, herunder vejledningsopgaverne i forhold til kommunerne. Udvalget har overvejet placeringen af kompetencen til at træffe beslutning om tvangsmæssige foranstaltninger ud fra to synsvinkler og har på grundlag heraf udarbejdet to modeller for kompetencefordelingen. I model 1 foreslås oprettelse af et selvstændigt børne- og ungdomsnævn på amtsplan med en dommer som formand, et sagkyndigt medlem med pædagogisk-psykologisk indsigt og et lægt medlem udpeget af amtsrådet. I denne model lægges vægten på, at kompetencen placeres uden for kommunen hos et uvildigt organ som en særlig retssikkerhedsgaranti. I model 2 foreslås en fastholdelse af kompetencen i kommunalt regi, hvor beslutningen skal træffes af det eksisterende § 3-udvalg med tiltrædelse af en dommer og en pædagogisk-psykologisk konsulent (børne- og ungeudvalget). Som udbygning af retssikkerheden foreslås disse tillagt stemmeret på linie med de øvrige medlemmer. Denne model bygger på en opfattelse af, at foranstaltninger over for børn og unge må ses som en helhed og med fastholdelse af lægmandselementet som det afgørende. Tvangsmæssige beslutninger bør derfor træffes af det udvalg, der normalt træffer afgørelser på området.

For begge modeller fremhæves betydningen af oplysningsgrundlaget for afgørelsen. Det foreslås derfor, at der lovfæstes en række krav til den indstilling, der skal foreligge, før der træffes afgørelse om anbringelse uden for hjemmet.

Den hidtidige ankeadgang til Den sociale Ankestyrelse foreslås bevaret for begge modeller. Det samme gælder muligheden for at indbringe sagen for landsretten.

Afsnit 4 omhandler undersøgelser og planer. Det fremgår, at udvalget har lagt megen vægt på, at der i indledningen til en sag foretages en grundig undersøgelse for at sikre en større målrettethed i kommunens virksomhed. Det foreslås derfor præciseret i loven, hvilke krav der må stilles til en undersøgelse. Endvidere foreslås det, at der skabes hjemmel for at kunne gennemføre en undersøgelse mod forældrenes og den unges protest, når det må anses for nødvendigt for at afgøre, om der er åbenbar risiko for alvorlig skade på et barns eller en ungs sundhed eller udvikling. Ønsket om større målrettethed i arbejdet har også dannet baggrund for udvalgets forslag om at kræve udarbejdelse af en handleplan ved anbringelse af et barn eller en ung uden for hjemmet. I planen skal formålet med anbringelsen angives, samt dens forventede varighed og særlige forhold vedrørende barnets eller den unges pleje, behandling, uddannelse m.v. For at fastholde kontinuiteten i sagsbehandlingen foreslås det, at planen skal revideres med jævne mellemrum, første gang 3 måneder efter anbringelsen og herefter hver 6. måned.

Afsnit 5 behandler foranstaltninger med henblik på lægelig behandling. I overensstemmelse med målsætningen om at få udskilt "uegentlige anbringelser" foreslår udvalget indsat en særlig hjemmel for iværksættelse af lægelig behandling af et barn eller en ung imod forældrenes protest. Det skal være en betingelse for at overvinde forældrenes modstand, at sygdommen enten er livstruende eller vil udsætte barnet for en varig og betydelig invaliditet. Beslutningen kan både omfatte en enkeltstående behandling og - om fornødent - flere på hinanden følgende.

I afsnittet beskrives endvidere forholdet mellem bistandslovens bestemmelser om tvangsmæssige foranstaltninger og lovgivningen om tvang i psykiatrien, hvor det er udvalgets opfattelse, at de retssikkerhedsgarantier, der er tillagt barnet i lovgivningen om

tvang i psykiatrien, som hovedregel ikke skal kunne fraviges ved hjælp af bistandslovens regler. Det foreslås dog, at det i undersøgelsesøjemed skal være muligt at foretage indlæggelse på en børne- eller ungdomspsykiatrisk afdeling, selv om betingelserne i lov om tvang i psykiatrien ikke er opfyldt.

Afsnit 6 omhandler muligheden for at træffe foreløbige beslutninger, når sagen af hensyn til barnets eller den unges øjeblikkelige behov ikke kan afvente en behandling efter de almindelige procedureregler. Der skal kunne træffes foreløbig beslutning om følgende:

- 1) gennemførelse af en undersøgelse
- 2) gennemførelse af lægelig undersøgelse eller behandling
- 3) anbringelse uden for hjemmet
- 4) nedlæggelse af forbud mod flytning eller hjemtagelse fra privat familiepleje.

Kompetencen til at træffe foreløbige beslutninger foreslås henlagt til henholdsvis formanden for det kompetente kommunale udvalg (model 1) eller formanden for børne- og ungeudvalget (model 2). Også foreløbige beslutninger skal efter udvalgets forslag kunne indbringes for Ankestyrelsen.

Afsnit 7 beskriver udvalgets overvejelser vedrørende afgivelse af samtykke til iværksættelse af foranstaltninger. Det fremhæves, at det bør sikres, at et samtykke til en anbringelse uden for hjemmet bygger på en grundig information om formålet med anbringelsen, herunder dens tidsperspektiv. Som noget nyt foreslås det derfor, at samtykket skal omfatte formålet med anbringelsen. Et sådant informeret samtykke vil være et bedre udgangspunkt for det forpligtende samarbejde mellem forældrene og forvaltningen, som skal udvikles under anbringelsen, samtidig med at det må formodes at kunne forebygge umotiverede hjemgivelsesbegæringer.

Afsnit 8 vedrører retsstillingen under anbringelsen uden for hjemmet. Afsnittet indeholder 3 hovedproblemstillinger. Den første angår beslutninger om barnets eller den unges forhold under anbringelsen. Der må her sondres mellem forhold, hvor det alene tilkommer

forældrene at træffe beslutning, f.eks. med hensyn til spørgsmål om dåb og konfirmation, og forhold, som både kan henhøre under forældrenes og under kommunens beslutningskompetence. Det er udvalgets opfattelse, at beslutninger, der er et nødvendigt led i realiseringen af formålet med anbringelsen - som beskrevet i planen - kan træffes af kommunen, hvorimod forældrene som udgangspunkt bevarer beslutningskompetence vedrørende forhold, der er uden betydning for formålet med anbringelsen. Under kommunens/opholdsstedets kompetence må endvidere henhøre en række praktiske spørgsmål vedrørende barnets dagligdag, som ikke kræver egentlige beslutninger. Som noget nyt foreslås det, at der gives forældrene mulighed for at klage til amsankenævnet, når der opstår uenighed om beslutninger vedrørende barnets forhold under anbringelsen.

Den anden problemstilling angår beslutninger om ændring af opholdssted, hvor udvalget foreslår en lovmæssig præcisering af procedurereglerne. Det er forudsat, at der i planen for anbringelsen indgår en beskrivelse af den valgte type af opholdssted. Såfremt kommunen ønsker en ændring heraf, skal forældrene samtykke heri. Hvis samtykke ikke kan opnås, og anbringelsen oprindelig er sket med samtykke, vil ændringen kun kunne ske, såfremt betingelserne for at træffe beslutning om tvangsmæssig fjernelse er opfyldt. Er anbringelsen oprindelig sket som tvangsmæssig, vil proceduren være forskellig for de to modeller. Efter model 1 kan kommunen selv træffe afgørelsen, men denne kan af forældrene indbringes direkte for Ankestyrelsen. Efter model 2 skal spørgsmålet om ændringen forelægges for børne- og ungeudvalget.

Den sidste problemstilling vedrører samværet mellem forældre og børn under anbringelsen. Disse regler foreslås udbygget, og det præciseres, at forældrene og barnet eller den unge har ret til samvær under anbringelsen uden for hjemmet. Det fastslås, at kommunen kan træffe beslutning om omfanget af og vilkårene for samværet, herunder at samvær eventuelt kun kan foregå under tilstedeværelse af en repræsentant for kommunen. Der opstilles et præcist kriterium for sondringen mellem vilkår, der angår omfanget af samværet, og beslutninger, der må betragtes som en afbrydelse af forbindelsen mellem forældrene og barnet eller den unge. Be-

slutninger, der medfører, at forældre og børn må ses mindre end én gang om måneden, sidestilles med beslutninger om afbrydelse af forbindelsen.

Afsnit 9 behandler spørgsmål vedrørende hjemgivelse. Det præciseres, at kommunen har kompetence til at beslutte hjemgivelse, selv om beslutningen om anbringelsen er truffet efter reglerne om tvangsmæssige anbringelser. En nægtelse af en begæring kræver forelæggelse for børne- og ungdomsnævnet/børne- og ungeudvalget. I afsnittet behandles endvidere udvalgets overvejelser over muligheden for at forebygge hjemgivelsesbegæring, der ved frivillige anbringelser må effektueres, uanset om de forekommer umotiverede og i direkte modstrid med planen for anbringelsen og det behandlingsmæssige arbejde. Der peges i den forbindelse især på forslaget om udbygningen af kravet til forældremyndighedsindehaverens samtykke samt til det samarbejde, der med udgangspunkt i handleplanen må etableres mellem forældre og kommune. Endvidere fremhæves muligheden for uanset et samtykke at træffe beslutning om anbringelse efter de tvangsmæssige regler, hvis betingelserne herfor er opfyldt, og hensynet til barnet på afgørende måde taler for det.

Vedrørende fristen for den automatiske genbehandling af tvangsmæssige beslutninger foreslås det, at denne beregnes fra den sidste afgørelse i sagen, dvs. fra Ankestyrelsens eller landsrettens afgørelse, hvis sagen har været indbragt for disse instanser. Med forslaget tilstræbes at undgå den uro og usikkerhed for barnet, som tilbagevendende behandlinger af sagen i flere instanser med få måneders mellemrum kan skabe. I særlige tilfælde vil fristen kunne fastsættes til mere end 1 år.

Afsnit 10 indeholder en samlet beskrivelse af udvalgets forslag vedrørende barnets og den unges selvstændige retsstilling. Det fremgår heraf, at udvalget har lagt megen vægt på, at også barnet og den unge inddrages i sagsbehandlingen. Det foreslås, at der indføres en generel høringsregel for alle børn over 12 år, idet det dog samtidig pointeres, at udvalget forudsætter, at også mindre børn orienteres, forinden der træffes afgørelse om deres forhold. Herudover foreslås det, at unge, der er fyldt 15 år,

tildeles partsrettigheder i visse sager vedrørende deres forhold, hvilket betyder, at deres samtykke skal indhentes på linie med forældrenes, at de har klageadgang, og at de skal tilbydes advokatbistand. Endelig foreslås det, at muligheden for at anbringe en ung, der er fyldt 15 år, uden for hjemmet kan ske efter kriteriet for frivillige foranstaltninger (dvs. når det er af væsentlig betydning for den unges særlige behov), når den unge selv ønsker foranstaltningen iværksat.

Afsnit 11 beskriver omfanget af kommunens pligt til at tilbyde vederlagsfri advokatbistand. Det fremgår heraf, at der foreslås en vis udvidelse i forhold til de gældende regler, idet advokatbistand også skal tilbydes i sager om afbrydelse af forbindelsen med forældrene og barnet eller den unge samt i sager om flytning fra privat familiepleje. I det sidstnævnte tilfælde skal også plejeforældrene have tilbud om advokatbistand. Se endvidere ovenfor om den unges ret til advokatbistand.

Afsnit 12 indeholder nogle enkelte ændringsforslag vedrørende reglerne om privat familiepleje. Det foreslås bl.a., at den automatiske pligt til at føre tilsyn med private plejeforhold ophæves. Behovet for tilsyn skal i stedet vurderes konkret. Det foreslås endvidere, at beslutning om nægtelse af flytning eller hjemtagelse træffes i forældrenes opholdskommune i stedet for som nu i plejeforældrenes kommune.

Afsnit 13 angår ændringer i bistanndslovens kontanthjælpsafsnit, der bl.a. er nødvendiggjort af det ovenfor omtalte forslag om at flytte visse kontanthjælpsydelse, der har sammenhæng med foranstaltninger over for børn og unge, til kap. 8. Herudover foreslås muligheden for at yde kontanthjælp til samværsudgifter udvidet til at gælde for ikke blot forældremyndighedsindehavere og samværsberettigede forældre, men også for forældre med fælles forældremyndighed. Endelig foreslås indsat en ny bestemmelse, der giver hjemmel til at yde økonomisk støtte, når forældremyndigheden ved forældremyndighedsindehaverens død er tillagt en anden, der ikke har forsørgelsespligt over for barnet eller den unge. Bestem-

melsen sigter især på de tilfælde, hvor forældremyndigheden overføres til plejeforældre, som hidtil har oppebåret plejevederlag.

Kap. 7 indeholder udvalgets forslag til nye lovbestemmelser til afløsning af reglerne i bistandslovens kap. 8, 15 og 18.

Kap. 8 indeholder bemærkninger til lovudkastet.